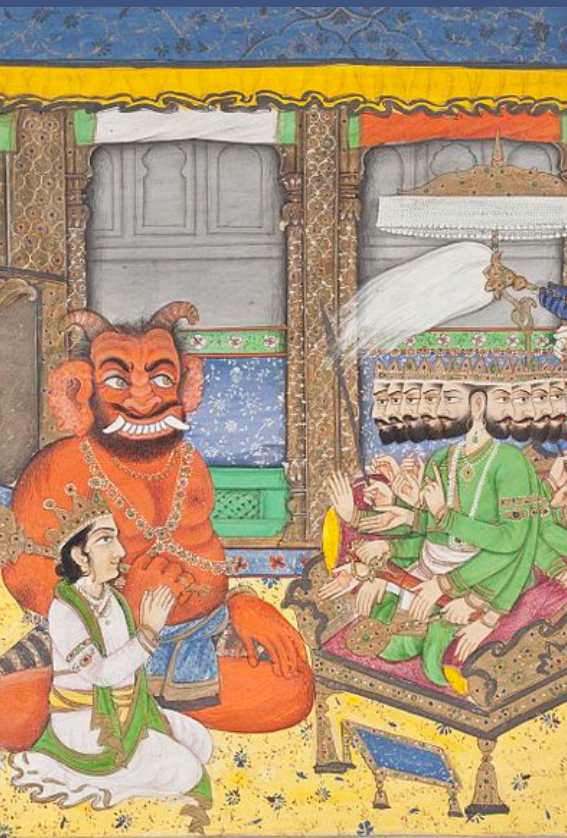

രാമചരിതം: നൂറ്റിപ്പതിനാറാം പടലം
വ്യാഖ്യാ: ഡോ. മഞ്ജു വി മധു

രാമചരിതം: നൂറ്റിപ്പതിനാറാം പടലം
വ്യാഖ്യാതാവ്: ഡോ. മഞ്ജു വി മധു
(മലയാളം: കവിത)

Editorial content © 2023, Dr. Manju V Madhu

The electronic versions have been created by making use of the production infrastructure of [River Valley Technologies](#).

The electronic versions were generated from sources marked up in [L^AT_EX](#) in a computer running GNU/LINUX operating system. PDF was typeset using [Xe_LTeX](#) from [T_EXLive](#) 2020 and the cloud framework, [Ithal \(ഇതൽ\)](#). The base font used was traditional script of Rachana, contributed by KH Hussain, et al. and maintained by [Rachana Institute of Typography](#). The font used for Latin script was [Linux Libertine](#) developed by Philipp H. Poll.

The electronic versions are released under the provisions of [Creative Commons Attribution ShareAlike](#) license for free download and usage.

[Lakshmana at Ravana's Court](#), a painting by Anonymous author. The image is taken from [Wikimedia Commons](#) and is gratefully acknowledged.

[Sayahna Foundation](#)

JWRA 34, Jagathy, Trivandrum, India 695014

URL: www.sayahna.org

രാമചരിതം:
നൂറ്റിപ്പതിനാറാം പാലം

സംഗ്രഹം

ബ്രഹ്മാവു് രാമന്റെ ചരിതങ്ങൾ വിവരിക്കുന്നു. ജന്മോദ്ദേശ്യം വെളിപ്പെടുത്തുന്നു. സീത പരിശുദ്ധയാണെന്നും സാക്ഷ്യപ്പെടുത്തുന്നു. അപ്പോഴേക്കും അഗ്നിദേവൻ സീതയുമായി രാമസന്നിധിയിലെത്തുന്നു. ദേവസ്ത്രീകൾ സീതയെ സ്തുതിക്കുന്നു.

പാട്ട് 1

എൻറമതികെട്ടേപല
തന്താപങ്ങൾ മേന്മേ-
ലിരേഴലകിനക്കും വിളയി
ക്കിൻറവരെക്കൊ-
ൻറൻറൻറ മുടിക്കും വഴി
കാണിൻറതും നീയേ-
യമ്പർക്ക പിറപ്പാമ
തറുക്കിൻറതും നീയേ
എൻറല്ലാം നിനക്കൊൻറ
റിയിക്കാമിന്നമേന്മേ-
ലെത്തിന്നരചെയ്തിൻറിവണ്ണം
പലവും യാൻ
നൻറ നല്ലയോകിന്തിരമുൾ
ക്കമ്പിൽ വിളങ്കും
നാരായണനാകൻറതും
നീയേ മനുവിരാ

മനുകലശ്രേഷ്ഠാ! ബുദ്ധിഭ്രമത്താൽ എന്നും ഈരേഴപതിനാലു ലോകത്തിനും പല വിഷമങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കുന്നവരെ അന്നന്റ് കൊന്നു മുടിക്കാനുള്ള വഴിയുണ്ടാക്കുന്നത് നീ തന്നെയാണ്. ഭക്തന്മാർക്ക് ജന്മമോക്ഷം നൽകുന്നതും നീ തന്നെ. എന്നല്ല, ഇനിയും ഒന്നറിയിക്കാം. ഈ രീതിയിൽ പലതും ഞാൻ എനിന്റ് പിന്നെയും ഉരചെയ്യുന്നു. നല്ല യോഗീന്ദ്രരുടെ മനസ്സിൽ നാരായണനായി വിളങ്ങുന്നതും നീ തന്നെയാണ്.

കുറിപ്പ്

അമ്പർക്ക്— ഭക്തന്മാർക്ക്
പിറപ്പ്— ജന്മം
ആമത്— ആവുന്നത്ര

പാട്ട് 2

നീയേ മനനാതകളു
വേതകളുനീയേ
നീയേ മുതലന്തനടുവെൻററു
ള്ളതുതാനും
നീയെയമ്പതെഴുത്തിന്നമകാരം
തന്നെമുറ്റം
നീയേയൊരു ചത്താവതും
ചിത്താവതും നീയേ
നീയേ പരമാനന്തവും
നീയേതുതിതാനും
നീയേതുതിചെയ്തിൻറതും
ചെയ്യപ്പെടുവോനും
നീയേയറം മായാമയ
നാകിൻറതു നീയേ
നീമായയഴിക്കിൻറതു നീ
വേൾവികൾ താനും

ശ്രീരാമൻ അനശ്വരമായ ബ്രഹ്മം തന്നെയാണെന്ന് പറയുന്നു. വേദസൂക്തങ്ങളും വേദങ്ങളും നീയാണ്. ആദ്യവും മധ്യവും അന്തവും നീ തന്നെ. ആദ്യാക്ഷരവും അറിവും പരമാനന്ദവും സ്തുതിയും സ്തുതിക്കുന്നവനും സ്തുതിക്കപ്പെടുന്നവനും നീ തന്നെയാണ്. മായാമയനാകുന്നതും മായയെ നശിപ്പിക്കുന്നവനും യാഗങ്ങളും നീ തന്നെ.

കുറിപ്പ്

ഐമ്പതെഴുത്ത്— അമ്പതക്ഷരം
വേൾവി— യാഗം

പാട്ട് 3

വേൾവിപ്പരുഴൻ വളർച്ചാർ
ങ്കായുതനും നീ
വീറുള്ളവെലും വേരറു
മാഴിക്കരനും നീ
കീഴ്ലേലുള്ള ലോകങ്
കളൊരിരേഴവയും നീ
കേടറു തരിക്കിൻറതൊരു
ക്കാലൊഴിയാതേ
വാൾ തിളിനകണ്ണാൾ
മലമാതും പുവിമാതും
വാരിപ്പരുക്കിൻറോരമുതാം
മാതവനും നീ
താൾ ചിത്തപയോചത്തിട
വയ്യാർ പിറവിത്ത-
ന്തതാവത്തെയടക്കിക്കളയും
മാരിയും നീയേ.

ശ്രീരാമന്റെ വിവിധ ഭാവങ്ങൾ വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നു. നീ യാഗപുരുഷനാണ്; ശാർങ്ഗം ആയുധമായുള്ളവനാണ്. വിരൂമുള്ള സൈന്യത്തെ നശിപ്പിക്കുന്ന ചക്രപാണിയും നീ തന്നെയാണ്. താഴെയും മുകളിലുമുള്ള പതിന്നാലു ലോകങ്ങളെയും നീ ഒരിക്കലും മാരാതെ, കേടറു ധരിക്കുന്നു. സുന്ദരിമാരായ മഹാലക്ഷ്മിയും ഭ്രമീദേവിയും ആവേശത്തോടെ നകരുന്ന അമൃതായ മാധവൻ നീയാണ്. ആ കാലടികളിൽ മനസ്സർപ്പിക്കുന്നവരുടെ ജന്മതാപം ശമിപ്പിക്കുന്ന മഴയും നീയാണ്.

കുറിപ്പ്

വാൾതിക്കിനകണ്ണാൾ— വാൾ തോൽക്കുന്ന കണ്ണുള്ളവർ (സുന്ദരിമാർ)
മലമാത്— ലക്ഷ്മീദേവി (മലർമാത്)
വാരിപ്പരുക്ം— ആവേശത്തോടെ നകരും

പാട്ട് 4

മാരിക്കെതിർ വാനോർ
തമ്മിലാപാം മലർപെയും
മാൽ മാതവൻ മായാമയൻ
നാരായണനെങ്കും
ചീരുറ്റേഴും വൈകന്തൻ
മുകന്തൻ മതു ചുതനൻ
ചേണാർ കടൽ വർണ്ണൻ
മുകിൽവർണ്ണൻ മണിവർണ്ണൻ
വേരിക്കളിച്ചോതും കമല
ക്കണ്ണനനന്തൻ
മേലൊൻറിവിരുമ്പിൻറരി
താമോതരൻ മറ്റും
പേരിത്തിനയെൻറുള്ളതരെ
പ്പാനൊരുവർക്കും
വേതിക്കരുതായും പരമാ
നന്തവും നീയേ

ദേവന്മാരിൽ കാരുണ്യത്തോടെ മാരിക്കു തുല്യമായി മഴപെയ്യിക്കുന്നവൻ നീയാണ്. ഈശ്വരനും, നാരായണനും, എമ്പാടും ഐശ്വര്യം നിറഞ്ഞ വൈകുണ്ഠത്തിന്റെ നാഥനും നീ തന്നെയാണ്. തേൻകഴമ്പു ചേർന്ന മനോഹരമായ താമരപ്പൂവു പോലെ കണ്ണുള്ളവനും അനന്തന്റെ മേൽ പ്രതാപത്തോടെ കിടക്കുന്നവനും ഹരി ദാമോദരനും നീ തന്നെയാണ്. നിനക്ക് എത്ര പേര് (നാമം) ഉണ്ടെന്ന് പറയാൻ ആർക്കും കഴിയില്ല. ആർക്കും അറിയാൻ കഴിയാത്ത പരമാനന്ദവും നീ തന്നെയാണ്.

കുറിപ്പ്

മാൽ മാതവൻ— ഈശ്വരൻ
ചീരുറ്റേഴും— ഐശ്വര്യം നിറഞ്ഞ
ചേണാർ— മനോഹരമായ
വേരിക്കളി— തേൻകഴമ്പു ചേർന്ന

പാട്ട് 5

ആനന്തമുതിപ്പിച്ചതറിതാ
രുള്ളിൽ നീയേ
ആഴേകടൽ പാർമാല
വാനകളിലെങ്കും
ഞാനും തന്നെ നല്ലിൻറതു
നീയേ മുനിവർക്കും
ഞാലകളിൽ മേന്മേലറി
വോർക്കും കനമായേ
ഊനകളറും നന്മുനിമാർ നിൻ
മേന്മയറിവോരൊൺ
കൈനിരയോരായിര
മൊത്തിടിന വെയ്യാൻ
താനും കളിർ വെൻറികളു
മൊൺ കണ്ടലമാകും
ചാലമ്പുമിരോമങ്കൾ നിനങ്ക
ടങ്കളിൽ വാനോർ.

അറിവുള്ളവരുടെ മനസ്സിൽ ആനന്ദം ഉദിപ്പിക്കുന്നത് നീയാണ്. ആഴമുള്ള സമുദ്രം, ഭ്രമി, പർവ്വതം, ആകാശം എന്നിവിടങ്ങളിൽ വ്യാപിച്ചിരിക്കുന്നതും മുനിമാർക്ക് അറിവു നൽകുന്നതും നീയാണ്. ദോഷമില്ലാത്ത നല്ല മുനിമാർ നിന്റെ യാഥാർത്ഥ്യം മനസ്സിലാക്കിയവരാണ്. ശോഭയുള്ള ആയിരം രശ്മികളോടുകൂടിയ സൂര്യനും ചന്ദ്രനും നിന്റെ കൺതലങ്ങളാകുന്നു. നിന്റെ ശരീരത്തിൽ സമൃദ്ധിയായുള്ള രോമങ്ങൾ ദേവന്മാരാണ്.

കുറിപ്പ്

ഊനങ്ങളറും— ദോഷമില്ലാത്ത
ഒന്ന്— ശോഭയുള്ള
വെയ്യാൻ— സൂര്യൻ
ചാലമ്പും— സമൃദ്ധിയായുള്ള

പാട്ട് 6

വാനോരിൻ മലർക്കാവിലും
മന്നേഴിലുമാക്കും
വയ്ക്കും മറയോരിൽകമല
ത്തിൽ തിചപത്തിൽ
തേനിടിന പുഞ്ചോലയിൽ
പാരാർനതി തന്നിൽ
ചീരേരുമരത്തോറുമൊരോ
മാമലതോറും
നാനാവിതമായിടിന നാൽ
ക്കാലികളിൽച്ചേർ-
ന്നാകങ്കളിലൂർന്നും പറത്തും
പോന്തതിൽ മറ്റും
യാനോ നരലോകങ്കളിലും
നീയൊഴിയെൻററും
നാരായണനെക്കണ്ടറി
യിൻറില്ലൊരടത്തും.

നാരായണാ ദേവന്മാരുടെ പുന്തോട്ടത്തിലും (നന്ദനം) ഏഴു ലോകത്തും പ്രാഭവമേറിയ മഹർഷിമാരുടെ മനസ്സിലും ദിഗ്ഗപത്തിലും തേൻ നിറഞ്ഞ ചോലകളിലും ഭ്രമിയിലെ നദികളിലും ഭംഗിയുള്ള മരങ്ങളിലും ഓരോ മാമലകളിലും പല തരത്തിലുള്ള നാൽക്കാലികളിലും നാഗങ്ങളിലും ഇഴഞ്ഞും പറന്നും ചലിക്കുന്ന മറ്റു ജീവികളിലും മനുഷ്യലോകത്തും നിന്നെയല്ലാതെ മറ്റൊന്നും ഞാൻ കാണുന്നില്ല.

കുറിപ്പ്

ചീരേറും— ഭംഗിയുള്ള

പാട്ട് 7

കണ്ടില്ലൊരുകാലത്തിലും
നിവേറിരുത്തെങ്ങും
കാപ്പോരെയുമഴിപ്പോരെയു
മെല്ലാമുനമാക്കി-
ക്കൊണ്ടോരെയും നീയായി
നതെന്തേ വഴിയെൻററും
കൂറാമതിനെങ്കൾക്കറിവാനും
പണിയുണ്ടേ
തണ്ടാർ മകൾ തൻ നായക
നായാണെന്നതു ഇളം
താമോതരനേ പാരതി
യാകിൻറിതിരുന്നാ-
മുണ്ടോ നിന്നുടമ്പിങ്കൽ
വളർപത്തിയുരെപ്പ-
തോതാവുതെനക്കിവഴി
യെൻറുള്ളടമെല്ലാം.

ലക്ഷ്മീപത്മ! നിന്നിൽ നിന്നും വ്യത്യസ്തമായി രക്ഷിക്കുന്നവരെയും സംഹരിക്കുന്നവരെയും എല്ലാം മുന്വത്തെപ്പോലെ ആക്കുന്നവരെയും സൃഷ്ടിക്കുന്നവരെയും എങ്ങും ഞാൻ കണ്ടിട്ടില്ല. നീ ഏതു വിധത്തിൽ ആകുന്നതെന്ന് അറിയാനും പറയുവാനും ബുദ്ധിമുട്ടാണ്. ഞാൻ നിന്റെ മനസ്സാണ്. സരസ്വതി നിന്റെ നാവാഞ്ച്. നിന്റെ ശരീരത്തിൽ നിന്ന് ഉണ്ടായതായി പറയപ്പെടുന്നതെല്ലാം ഈ വഴിക്കാണെന്ന് എനിക്ക് പറയാൻ കഴിയും.

കുറിപ്പ്

കാപ്പോരെ— രക്ഷിക്കുന്നവരെ
കൊണ്ടോരെ— സംഹരിക്കുന്നരെ
നിന്നതുളളും— നിന്റെ മനസ്സാണ്
പാരതി— ഭാരതി (സരസ്വതി)

പാട്ട് 8

എല്ലാമറിയിപ്പാനരുതൽ
പത്തികളില്ലോ-
തെല്ലാറുയുമെൻറാലവിടം
നില്ലുചമ്മേ നീ
യെല്ലാം മതുചുതൻ
തിരുമാലെൻറതുമെല്ലാം
എൻറാലിനി മിന്നേരി
ടൈയാൾ മൈതിലി തന്നാ-
ലെല്ലാടവുമുണ്ടായിതു
നത്തഞ്ചരർകോനാ-
ലേവർക്കു വിരോതകളതി
ക്കാലമൊഴിപ്പാൻ
നല്ലോരു കലത്തിങ്കൽ
വെളിർപ്പട്ടിതു നീയും
ഞാലും തന്നിൽ
നാരായണനേ മാന്ദിടമായേ.

ഇപ്പോൾ എല്ലാത്തിനെയും അറിയിക്കാൻ പാടില്ല. അക്കാര്യം അവിടെ നിൽക്കട്ടെ. മധ്യസൂദനനായ ഈശ്വരൻ നീയാണ്. രാക്ഷസരാജാവാൽ എല്ലാവർക്കും ഉണ്ടായ വിചിത്രതകൾ ഒഴിവാക്കുവാൻ നീ ഭ്രമിയിൽ നല്ലൊരു കലത്തിൽ മനുഷ്യനായി അവതരിച്ചു.

കുറിപ്പ്

തിരുമാൽ— ഈശ്വരൻ
നത്തഞ്ചരർകോൻ— നിശാചരേന്ദ്രൻ
മാന്ദിടം— മനുഷ്യൻ

പാട്ട് 9

ഞാലങ്കളിലെങ്കും തുയർനൻറാ
യ് വിളെളയിക്കും
നത്തഞ്ചരർ നിന്നാൽ
മുടിവിനായ് കരയേറി
കാലനകർ പുക്കാരതിനാ
യേയുളനായിക്കാ-
കത്ത കലത്തിൽത്തനീയേ
മാന്ദിടമായേ
വേലഞ്ചിന കണ്ണാൾക്കു
മനത്താലുടലാലും
വീരാ പിഴയില്ലേ നിമ്മിൽ
വേറായിനതെന്നി-
ക്കാലം പകരും പോതു
നിനക്കാകിലിവണ്ണം
കായൽ നിറയൊല്ലാ
കറവില്ലാതിവൾ മൂലം.

ലോകങ്ങളിൽ എല്ലായിടവും വളരെ ദുഃഖമുണ്ടാക്കുന്ന രാക്ഷസന്മാർ നിന്നാൽ നശിപ്പിക്കപ്പെടാൻ യുദ്ധങ്ങളത്തിലെത്തി കാലപുരി പ്രാപിച്ചു. അതിനായി നീ കാകത്വമ കലത്തിൽ മനുഷ്യനായി ജനിച്ചു. സുന്ദരിയായ സീതയ്ക്ക് ശരീരത്തിനും മനസ്സിനും പിഴയില്ല. നിങ്ങൾ തമ്മിൽ വേർപെട്ടു. പക്ഷേ, ഇല്ലാത്ത കാര്യത്തിൽ നിനക്ക് കോപം വർദ്ധിക്കരുത്.

കുറിപ്പ്

തറയേറി— യുദ്ധഭ്രമിയിലെത്തി
കാലനകർ— കാലപുരി
നിമ്മിൽ— നിങ്ങൾ തമ്മിൽ

പാട്ട് 10

മൂലം നിന കോപങ്കള
തേറെൻ വചനം നീ
മോകം വിട്ടു കൈക്കൊൾക
മലർത്തയുലെ മുന്നേ-
പ്പോലെ വിളെളയാടിടി
വളോടിൻറ തുടങ്കി-
പ്പോരും പരിതാപം
വിളയിക്കിൻറതുമെല്ലാ-
മോലുന്നകണ്ണീരോടയ
നിവണ്ണമകംകു-
ടോതിൻറളവേ പാവക
തേവൻ മടിയിൽക്കൊ-
ണ്ടാലം കിളർകണ്ണാളെയെ
ഴപ്പായ്ന്തങ്ങണൈതാ-
നാടും മതിചേർ മന്നവർകോൻ
താൻതിരുമുവാൽ.

കാരണം ചിന്തിക്കുക, കോപം ഉപേക്ഷിക്കുക. എന്റെ വാക്കുകൾ നീ വിശ്വസിക്കുക. വ്യാമോഹം ഉപേക്ഷിക്കുക. സുന്ദരിയെ സ്വീകരിക്കുക. ഇവളോടൊത്ത് നേരത്തെയുള്ള പോലെ വിളയാടുക (സന്തോഷിക്കുക). ഇപ്പോൾ മുതൽ പരിതാപം ഉപേക്ഷിക്കുക എന്നിങ്ങനെ ബ്രഹ്മദേവൻ അരുളിച്ചെയ്തു. അപ്പോൾ നിരണിഞ്ഞ മിഴിയുള്ളവളെ മടിയിൽ വച്ചു കൊണ്ടു അഗ്നിദേവൻ ചഞ്ചലമാനസനായ രാമന്റെ സന്നിധിയിലെത്തി.

കുറിപ്പ്

മൂലംനിന— കാരണം ചിന്തിക്കുക
തേറ്— വിശ്വസിക്കുക
ആലം കിളർ കണ്ണാളെ— നീർ നിറഞ്ഞ കണ്ണുള്ളവളെ

പാട്ട് 11

മന്നൻ തിരുമമ്പാടണൈ
യപ്പാവക തേവൻ
മല്ലാർകഴൽ നല്ലാളയ
മൺമീതു നിലെപ്പി-
ന്തിൻററും ക്കറെവുണ്ടോയി
വളെക്കൊൾവതിനെന്നോ-
ടെൻറുള്ളതരെപ്പാനഴറി
ക്കോലിനകാലം
മിന്നുംപതറും മെല്ലടമാർ
മേനകമുവാർ
വിണ്ണോർ മടവാർ മൈതിലിയാൾ
തൻ തിരുമെയ്തിൽ
കന്നം പൊരുമൊൺകൺ
കമലത്താരണിതൊക്ക-
ക്കാർ നീൾ മിഴിയാളെ
പുകഴ്ത്താനെൻററ ചമയ്ന്താർ.

അഗ്നിദേവൻ രാമന്റെ തിരുമുഖിലെത്തി സുന്ദരിയെ വഴിയിൽ നിർത്തി. ഇവളെ സ്വീകരിക്കുവാൻ ഇനിയും പ്രയാസമുണ്ടോ എന്ന് ചോദിച്ചു. അപ്പോൾ മിന്നൽ തോൽക്കുന്ന വിധം കൃശമധ്യകളായ (മെലിഞ്ഞ മധ്യഭാഗമുള്ള) മേനക തുടങ്ങിയ ദേവസ്ത്രീകൾ മൈഥിലിയുടെ ശരീരത്തിൽ വേലിനെ ജയിക്കുന്ന കണ്ണാകുന്ന താമരപ്പൂവ് അണിഞ്ഞ് സുന്ദരിയെ പുകഴ്ത്തുവാൻ ഒങ്ങങ്ങി.

കുറിപ്പ്

അയനം മീത്— വഴിയിൽ
കന്നം പൊരുമൊൺകൺ കമലത്താർ— വേലിനെ
തോൽപ്പിക്കുന്ന നല്ല കണ്ണാകുന്ന താമരപ്പൂവ്
ചമെമന്താർ— ഒരങ്ങി

ഡോ. മഞ്ജു വി മധു

അസിസ്റ്റന്റ് പ്രൊഫസർ, ഗവ. ആർ
ട്സ് & സയൻസ് കോളേജ്, ഇല
ത്തൂർ.

പിൻകുറിപ്പ്

- മുപ്പതു മുതൽ നാല്പതു മിനിറ്റിനകം വായിച്ചു തീർക്കാവുന്ന ഉള്ളടക്കമാണ് സായാഹ്ന പുറത്തിറങ്ങുന്ന ഈ ഫോൺ പിഡിഎഫുകളിൽ ഉള്ളത്. ഇതു വായിക്കുവാനായി ഒരിക്കലും ഒരു കമ്പ്യൂട്ടറോ ഡെസ്ക്ടോപ്പ് ആപ്ലിക്കേഷനുകളോ ആവശ്യമില്ല.
- ആധുനിക മനുഷ്യന്റെ സന്തതസഹചാരിയായ സ്മാർട്ട് ഫോണുകളുടെ സ്ക്രീനിൽ തന്നെ വായിക്കുവാൻ തക്ക രീതിയിലാണ് ഈ പിഡിഎഫുകൾ വിന്യസിച്ചിരിക്കുന്നത്. ഫോണിന്റെ വീതിക്കു നിജപ്പെടുത്തിയ രീതിയിലാണ് മാർജിനുകൾ ചിട്ടപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നത്.
- പിഡിഎഫ് പ്രമാണങ്ങൾ വായിക്കുവാനുള്ള പ്രയോഗങ്ങൾ എല്ലാതരം സ്മാർട്ട്ഫോണുകളിലും ഇന്ന് ലഭ്യമാണ്. എന്നിരിക്കിലും സൗജന്യമായി കിട്ടുന്ന അഡോബി അക്രോബാറ്റ് റീഡർ ആണ് ഇവയിൽ ഏറ്റവും മുന്തിയത്. അതുകൊണ്ട് അഡോബി റീഡർ ഇൻസ്റ്റാൾ ചെയ്യുകയും അതിൽ ഈ ഫോൺ പിഡിഎഫുകൾ വായിക്കുകയും ചെയ്യുക.
- സ്വതന്ത്രപ്രസാധനം ആഗ്രഹിക്കുന്ന/ഇഷ്ടപ്പെടുന്ന ആർക്കുവേണമെങ്കിലും സായാഹ്നയിലൂടെ സ്വന്തം കൃതികൾ പ്രസാധനം ചെയ്യാവുന്നതാണ്. 30 മുതൽ 60 മിനിറ്റുകൾക്കകം വായിച്ചുതീർക്കാവുന്ന ഉള്ളടക്കം - കഥകൾ, അനുഭവക്കുറിപ്പുകൾ, ലേഖനങ്ങൾ, അഭിമുഖങ്ങൾ, സിനിമാനിരൂപണങ്ങൾ, കവിതകൾ - എന്നു തുടങ്ങി എന്തുവേണമെങ്കിലും അയയ്ക്കാവുന്നതാണ്. അയയ്ക്കേണ്ട വിലാസം: [<editors@sayahna.org>](mailto:editors@sayahna.org).
- പ്രതികരണങ്ങൾ [<editors@sayahna.org>](mailto:editors@sayahna.org) എന്ന ഇമെയിലിലേയ്ക്ക് അയയ്ക്കുകയോ, ഈ **വെബ് പേജിൽ** കമന്റുകളായി ചേർക്കുകയോ ചെയ്യുക. നിർദ്ദേശങ്ങളും വിമർശനങ്ങളും എപ്പോഴും സ്വീകാര്യമാണ്. അവ സായാഹ്നപ്രവർത്തകർക്ക് കൂടുതൽ ഉത്തേജനം നൽകുന്നതാണ്.